

Obećanje i zadatak

Thomas SIBLEY

Biblijski institut, Zagreb

tsibley@bizg.hr

UDK: 234.4

Stručni članak

Primljeno: 15. 10. 2007.

Prihvaćeno: 3. 11. 2007.

Sažetak *Odražavati "slavu Gospodnju" znači iskusiti preobrazbu u sličnost Isusu. Ovaj članak je istraživanje o tome kako se to izražava u životu vjernika. Istraživanje uključuje proučavanje redaka iz Knjige Izlaska 34, Evanđelja po Ivanu 1,14 te Druge poslanice Korinćanima 3,18. Obraća se pažnja Isusovim riječima i uputama u Ivanovu evanđelju koje je uputio svojim sljedbenicima vezano uz njihov život u odnosu s njim.*

Uvod

Jedna od posebno zapanjujućih izjava o kršćanskoj vjeri, koju je zapisao apostol Pavao, nalazi se u 2 Korinćanima 3,18.

A svi mi, koji otkrivenim licem odrazujemo [promatramo] slavu Gospodnju, po Duhu se Gospodnjem preobražavamo u istu sliku - iz slave u slavu.

Ova izjava, ako se smatra biblijskom istinom, podiže mnoštvo izazovnih pitanja. Što je "slava Gospodnja?" Što znači biti "preobražavan u njegovu sliku?" Ako se proces preobraženja ostvaruje "po Duhu Gospodnjem", koja je naša uloga? Kako bi ta "slava Gospodnja" izgledala u pojedincu ili crkvi u postmodernističkom europskom gradu?

Slava Gospodnja, Stari zavjet

Možda je najtemeljnije pitanje vezano uz pojam "slava", ili točnije "slava Gospodnja". Kittel izjavljuje da je slava Gospodnja "'božanska slava' koja otkriva Božju narav u stvaranju i njegovim djelima. U LXX i stoga u Bibliji općenito, taj pojam poprima svoj osobit smisao kao izraz za tu božansku narav ili suštinu, u njezinom nevidljivom ili vidljivom obliku" (Kittel, Vol. 2. 1964, 244). R. B. Gaffin ga određuje kao "njegova [Božja] vidljiva i aktivna prisutnost u stvorenju i među narodima" (Gaffin, 1993, 348). U Starom zavjetu pojam se koristi u kontekstima "ključnih trenutaka i središnjih ustanova povijesti Izraela: Mojsije i izlazak, monarhija i hram,

izgnanstvo i povratak” (Gaffin, 348). Mojsije je vidio dokaz Božje slave u izbavljenju Izraela iz Egipta, a zatim u Božjem davanju Zakona. Ljudi izlaska vidjeli su je kao Božju prisutnost prikazanu u “stupu od oblaka i ognja” koji je išao pred njima.

Iz starozavjetnih zapisa njegova slava je nešto što se doživljava, nešto čime su okruženi ili vođeni, ali što je to? Je li to njegova sila? Njegova čuda? Mojsije i narod su to iskusili, ali su željeli nešto određenije. Izraelci su željeli lik, nešto što mogu vidjeti i opipati. Rezultat je bilo Aronovo zlatno tele. Pavao izjavljuje da od stvaranja ljudi “zamijeniše slavu neraspadljivog Boga likom, obličjem raspadljiva čovjeka, i ptica, i četveronožaca, i gmazova” (Rimljanima 1,22). Pokušaji da se “slava Gospodnja” svede na lik ili da se predstavi bilo čime što je načinjeno ljudskim rukama, u Pismu se uvijek smatraju idolopoklonstvom, i stoga zlim. Ne osuđuje se želja da se vidi Božja prisutnost, ali kako ta prisutnost izgleda, to je izvan svakog očekivanja ili čak onoga što bi se moglo zamisliti.

Mojsije je iskusio slavu na vrlo osoban i intiman način. Čuo je Božji glas. Vidio je učinke Božje prisutnosti. No poput ljudi koje je vodio, Mojsije je želio vidjeti Boga u njegovoj slavi. Izlazak 33 i 34 izvještava o Mojsijevoj želji i Božjem odgovoru. “Pokaži mi svoju slavu”, glasio je zahtjev. Biti u Božjoj prisutnosti nije bilo dovoljno za Mojsija. Želio je više. “Pokaži mi svoje lice!”

Božji odgovor je poučan i iznenađujući. Bog će se otkriti, ne po izgledu - ne kao lik - nego radije po onome što on jest i tko on jest!¹ Bog će objaviti svoje ime, JA JESAM. Zatim će povezati svoje ime s onim tko on jest, svojim suštinskim karakterom. Mojsiju je dopušteno da čuje njegov glas, da “vidi” njegovu prisutnost, a zatim da čuje kako Bog određuje svoju slavu. Ali vidjeti lice Božje? Mojsije je čuo Boga koji mu je rekao, “moga lica ne možeš vidjeti, jer ne može čovjek mene vidjeti i na životu ostati” (Izlazak 33,20).

Izlazak 34,6-8 pruža jednu od najinformativnijih izjava koja određuje slavu Gospodnju, a koja se može naći u Starom zavjetu. Hans Ucko predlaže da je ovaj tekst sažetak starozavjetnih pisama. Važnost ovog odlomka u opisivanju Jahve, čak i modernom Židovu, vidi se u tome što su iz ovoga teksta “riječi zapisane na kovčezima u sinagogama, koji pohranjuju svitke Tore, i na zastoru koji prekriva kovčeg” (Ucko, 2004, 345). J. Carl Laney potvrđuje da je Izlazak 34,6-7 “temeljan za biblijsku teologiju jer sadrži temeljnu izjavu o Bogu” (Laney, 2001, 36). U odgovoru na “Pokaži mi svoju slavu”, Bog izjavljuje, “To je tko JA JESAM”. U ovim izjavama koje određuju njegovo ime i karakter, objavljenja je Božja slava.²

¹ Vidi Durham, Vol. 3 *Word Biblical Commentary: Exodus*. [3. tom, Komentar biblijskih riječi: Izlazak] za izvanredno obrazlaganje odlomka. Izneseni su promišljeni odgovori koji su pružili uvide za ovaj članak.

² Laney pruža pažljivo i informativno proučavanje riječi o svakoj odlici koja je određena u Izlasku 34, nakon što pruža informativnu izjavu o kontekstu i korisnu raspravu o JAHVE, JAHVE EL.

Slijedi prošireni parafrazirani tekst, koji autor smatra vjernim izvornom tekstu:

Zatim je JA JESAM sišao dolje i stajao tamo s Mojsijem dok je zazvao ime JA JESAM.

Zatim je JA JESAM prošao ispred Mojsija i objavio -

“JA JESAM, JA JESAM, Bog milosrdan (odabire biti jak za slabe, iskazivati milosrđe kroz ispunjavanje potreba koje oni ne mogu ispuniti), i iskazujem milosrđe onima koji nemaju pravo na takvo povoljno ophođenje. (JA JESAM) spor u ljutnji na grešnike, dajem zlima vremena i prilike da se pokaju.

(JA JESAM) koji obiluje (bogat količinom i kvalitetom) pouzdanom, postojanom i odanom ljubavlju i koji obiluje nepatvorenom istinom.

(JA JESAM, Bog koji) pruža obilnu ljubav tisućama (generacija) jer su u potrebi za mojom pomoći i izbavljenjem.

(JA JESAM, Bog koji) podiže, nosi i odnosi

- nepravdu, to iskrivljeno ponašanje koje skreće s ispravnog i ravnog puta,

- buntovnost, koja ruši odnose među pojedincima i narodima, buni se protiv vlasti i

- neuspjeh u ispunjavanju moga plana.

(JA JESAM, onaj koji) pruža pomilovanje i oprostjenje za sav grijeh.

(JA JESAM, Bog koji) neće zanemariti pravednu kaznu! Nepokajani se neće smatrati odgovornima. JA SAM odgovoran i ja ću izvršiti pravdu.

(JA JESAM, Bog koji) neće izbrisati prirodne posljedice grijeha. Nepravda očeva ostavit će traga na djeci, čak do treće i četvrte generacije.”³

Mojsije je molio, “Pokaži mi svoju slavu”. U odgovoru Bog se objavio Mojsiju (i nama) na ovaj vrlo jedinstven i nezaboravan način. Odlomak navodi njegovo ime i njegove odlike (Laney, 51).

Slava Gospodnja, Novi zavjet

Kroz cijeli Stari zavjet, od Tore do proroka, čini se da je “slava Gospodnja” povezana s utjecajem koji je Bog ostavio na čovjeka svojom samoobjavom. Upravo ovo starozavjetno razumijevanje pruža pozadinu za korištenje ideje “slave Gospodnje” u Novom zavjetu. Uporaba slave, povezano s Kristom ili Bogom u Novom zavjetu, odnosi se na “vidljivi sjaj ili divotu koja dolazi iz Božje prisutnosti, ili na čast koja mu pripada kroz objavu njegova karaktera” (Cook, 1984, 292). Za

³ Moj parafrazirani tekst uvelike se oslanja na ekspoziciju koju su pružili J. Carl Laney i Walter C. Kaiser Jr.

novozavjetne pisce, slava Gospodnja smatra se “odlikom ukupne Božje naravi, zapravo odlika svih odlika” (Ramm, 1963, 18). Pretpostavljaju se tri aspekta značenja slave, kada se odnosi na Boga ili Krista u Novom zavjetu:⁴ Sjaj ili divota, velika moć i snaga, veličanstvo i čast (Cook, 293).

Iznoseći svoj jedinstveni evanđeoski zapis, pisac Evanđelja po Ivanu zapisuje sljedeću zapanjujuću tvrdnju.

I Riječ tijelom postade i nastani se među nama i vidjesmo slavu njegovu - slavu koju ima kao Jedinorođenac od Oca - pun milosti i istine (Ivan 1,14).

Dok Ivan iznosi “radosnu vijest” o službi i učenju Isusa Krista na svoj jedinstveni način, Božje samootkrivenje slave iz Izlaska 34 čini se poosobljeno u svakom susretu Isusa s ljudima. Sedam znakova i sedam govora odražavaju odlike Božje slave. Iako nisu svi koji su slušali Isusove riječi, ili gledali njegov odnos prema pojedincima i skupinama, vidjeli njegovu slavu (Ivan 1,10), oni koji su ga počeli slijediti i vjerovati mu, vidjeli su njegovu slavu otkrivenom.

Svaki čudesni znak u Ivanovom zapisu postaje prikaz Božjeg milosrđa. Nakon prvog čuda pisac određeno izjavljuje “tako objavi svoju slavu” (2,11). Samo ih je nekoliko to vidjelo. Samo su sluge i učenici znali što se dogodilo. Tiho, ali silno u milosrđu, Isus je ispunio potrebu koja je spasila situaciju i svadbu mladog para. Učenici su to vidjeli i “povjerovali u njega”. Nahratio je 5000, ne da bi napravio predstavu, već su ljudi trebali jesti. I Matej i Marko zamjećuju da se Isus sažalio nad njima (Matej 14,14; Marko 6,34). Kao što je Bog hranio mnoštvo u pustinji, Isus je nahranio gladne. Ivan piše, “Kad su ljudi vidjeli znamenje što ga Isus učini, rekoše: “Ovo je uistinu Prorok koji ima doći na svijet!” (Ivan 6,14).

Isusova učenja što daju značenje znakovima koje je napravio, pojašnjavaju značenje i otkrivaju njegovu slavu onima koji imaju uši da čuju. Prisutnost je rekla Mojsiju na gori, “JA JESAM koji obilujem nepatvorenom istinom”. U ovom Evanđelju pisac citira Isusa koji opetovano govori “Istinu vam govorim.” Ivan ga je čuo kada je rekao, “Ja sam istina”. To ga se toliko dojmilo da u uvodu pisac predstavlja Isusa kao onoga koji je “pun milosti i istine”. S pouzdanom ljubavlju Isus istinito govori o sebi kao personifikaciji “slave”. U sedam “Ja sam” izjava, Ivan zapisuje Isusove tvrdnje koje otkrivaju njegov identitet. U Ivanu 8 govori u kojima je njegova slava objavljena nevjernicima dolaze do vrhunca kada Isus izjavljuje onima koji ga ne primaju, “Ja slavim svoga Oca i moj Otac slavi mene”. Na vrhuncu rasprave Isus konačno odgovara na njihova pitanja o njegovu identitetu s “prije negoli Abraham posta, JA JESAM!” (Ivan 8,58).

⁴ Vidi E. Fry, “Translating ‘Glory’ in the New Testament,” [“Prevođenje ‘slave’ u Novom zavjetu”] *Bible Translator*, listopad 1976., str. 421-425, za koristan popis i kategorije za uporabu slave u Novom zavjetu.

U konačnici, slava Gospodnja vidi se u događaju Evanđelja koji apostol Pavao identificira kao smrt, pokop i uskrsnuće Krista (1 Korinćanima 15,3-4). Upravo u ovom ključnom činu Bog će omogućiti slobodu od ropstva grijehu. Isus ispunjava obećanje da će “život svoj dati kao otkupninu za mnoge” (Marko 10,45). Upravo ovdje očituju se sve odlike slave Gospodnje. Iz dubine svoga milosrđa on velikodušno čini za palo čovječanstvo ono što nisu mogli učiniti za sebe. Zbog svoje postojane i odane ljubavi za svijet (tisuće generacija), Bog u Kristu se žrtvuje za grijeh i grijehe cijelog čovječanstva. Upravo u ovom vrhunskom djelu ljubavi Bog oslobađa od grijeha i omogućava oprostjenje za nepravdu, buntovnost i grijeh. U ovom strašnom, ali čudesnom djelu pravda je izvršena. Polučena je puna kazna za grijeh i može se slobodno dati oprost.⁵ Gaffin ističe da se “cijelo Pavlovo evanđelje može gledati kao poruka obnovljene i dokončane slave” (Gaffin, 348).

Čitati Evanđelja u kontekstu Izlaska 34 znači vidjeti Isusa koji prikazuje slavu Božju, ne samo po onome što je rekao i učinio, već još više po načinu na koji je činio dobro. *Svaka odlika, svaka karakterna osobina, svaka kvaliteta koju je Bog objavio kao “svoju slavu” vidi se u Isusu, kao što je predstavljen u zapisima Evanđelja.*

“Preobražavani na njegovu sliku”

Mogućnost primanja slave koju je Otac dao Isusu, posljedica je vjerovanja u Isusa (Ivan 17,22). Obećanje koje je Isus dao svojim sljedbenicima glasilo je da će plod njegovog života također biti njihov plod, ako će vjerovati u njega i ostati u njemu (Ivan 15,5).⁶ Isus je opetovano pozivao svoje sljedbenike da “budu poput njega”. Međutim, događaji zapisani u Evanđeljima predstavljaju jaki kontrast između Isusa i njegovih sljedbenika. Odlike slave - koje su toliko očite u Isusovom životu - izrazito nedostaju u životima čak i onih najbližih njemu.⁷ Međutim, prema događajima u Djelima apostolskim, sve se promijenilo nakon događaja Evanđelja i dolaska Duha Svetog. Za Pavla, stvarnost ove promjene dio je “otajstva pred

⁵ Za apostola Pavla, Kristovo Evanđelje vidi se kao konačna Božja slava, koja zasjenjuje slavu davanja Zakona (2 Korinćanima 3,7-4,6). U svakoj poslanici on pruža teološko objašnjenje događaja evanđelja. Slijede dva primjera: Pravda i milosrđe združuju se u evanđelju (Galaćanima 3,11-15). Oslobodeni smo od ropstva i sile grijeha (Kološanima 1,13).

⁶ Ako se slava Gospodnja gleda kao odlike i karakterne osobine koje su iznesene u ovom članku, plod Duha, kako ga opisuje Pavao u Galaćanima 5,22-24 je plod o kojem govori Isus. Cijeli “govor u gornjoj sobi” ukazuje na obećanje preobraženog života kroz djelo treće osobe trojstva nakon što je ostvareno slavno Evanđelje.

⁷ Isusova vjernost stoji u kontrastu s nevjernošću sve dvanaestorice. Isusovo sažaljenje za majke i djecu potpuno je odsutno kod učenika. Suzdržavanje od presude nad gradovima koji ne vjeruju stoji nasuprot želje za kaznom od strane “sinova groma”. Itd.

vjekovima i pred naraštajima skriveno, a sada očitovano svetima njegovim” (Kološanima 1,26). Njegovo razumijevanje poslanja koje mu je Bog dao bilo je da predstavi ovu poruku u svoj njezinoj punini (Kološanima 1,25). Ta poruka obuhvaćala je tvrdnju da je stara narav uklonjena Božjom moći i zamijenjena onom uskrsloga Krista. Obuhvaćala je stvarnost da Kristova punina prebiva u vjerniku i sada je “nada slave” (Kološanima 1,27).

Temeljita razlika u ljudskim životima prije vjerovanja u Krista i nakon pouzdanja u Evanđelje je u središtu Pavlove poruke u svakoj njegovoj poslanici. Jedino “novi stvor *u Kristu*” (moj naglasak) može živjeti učenja o odnosima i etičke zahtjeve kristolikog služenja (2 Korinćanima 5,17 i dalje).

Očitovanje slave Gospodnje, kao što je pokazana Isusovim životom i vrhunski ostvarena događajem Evanđelja, postaje Božje djelo u životu pojedinca kada se vjeruje u poruku i kada se pouzdaje u Krista iz evanđelja, do trenutka osobnog poistovjećenja i sudjelovanja u događaju Evanđelja kroz krštenje.⁸ “Ponovno stvaranje” pojedinca je djelo koje čini Bog zbog događaja Evanđelja, i doživljava se kroz stalno djelovanje Svetog Duha u životu vjernika. Ta promjena ponekad se naziva “obraćenjem”. No to je više od obraćenja. To je suobličavanje sa samom slikom Božjeg Sina (Rimljanima 8,29). Izraz koji je Pavao upotrijebio da bi odredio ovu promjenu je preobraženje. Behm zapisuje, “u preobraženju vjernici prolaze neprestanu i progresivnu promjenu na sliku onoga čiju slavu vide. Čovjek ne može ostvariti tu promjenu svojim vlastitim djelima; to čini Krist u kršćanima” (Behm, 1965, 758).

Preobraženje je više od “obraćenja”. Obraćenje je osobna odluka, a zatim stalni čin volje. To je promjena koju pojedinac želi ostvariti u svom ponašanju ili životu. Obraćenje je odluka pojedinca da promijeni svoj um i djela te da teži usklađenju s novom naukom ili idejom. To je ono što novozavjetni pisci nazivaju pokajanjem. Osobe se mogu i moraju pokajati da bi se dogodilo preobraženje (Djela 2,38). Dok se ne dogodi pokajanje, ne može biti preobraženja. Međutim, ljudska odluka, pa čak i predani i disciplinirani trud “pravog pokajanja”, koji dolazi od “žalosti po Božju”, sam po sebi ne može proizvesti metamorfozu koju Pavao naziva preobraženjem. Najbolji trud pokajanja može samo “voditi do spasenja” (2 Korinćanima 7,10).

⁸ Krštenje u Pavlovoj nauci nije zasluženno djelo od strane sudionika ili onoga koji izvršava krštenje. To je samo odgovor vjere onoga koji se krsti. Rimljanima 6 je podsjetnik vjernicima u Rimu na njihovu odluku i spremnost da umru grijehu, svojim osobnim i pojedinačnim poistovjećenjem s Evanđeljem i na njihovu želju da budu ujedinjeni s Kristom u njegovoj smrti i uskrsnuću. Odlomak ih podsjeća da je Otac taj koji ih podiže u novi život. U pismu Kološanima Pavao iznosi najjaču izjavu o procesu preobraženja kroz krštenje. Stara narav je uklonjena, ne ljudskim rukama, već samim Kristom, dok se pouzdajemo u Božju moć da to učini stvarnošću, kada smo ukopani s njim u krštenju i podignuti s njim (Kološanima 2,11-15).

“Obraćenje” ne dostiže “slavu Gospodnju”. Samo po sebi ono može proizvesti drugačiji život, čak i moralniji život, ako se temelji na Isusovim etičkim učenjima. Može čak proizvesti religiju, čak i “kršćansku” religiju koja teži slijediti moralna i etička Isusova učenja kao i učenja i upute cijelog Novog zavjeta. Obraćenje na “kršćansku” religiju, što ne dostiže preobraženje koje nudi Bog, potiče osobu da traži biblijska pravila i načela da “živi poput Isusa”, a zatim ih nastoji slijediti. Traži se biblijski obrazac po kojemu osoba treba živjeti, a zatim živi “religijski” prema pronađenom obrascu. Obraćenje na “kršćansku” religiju, bez preobraženja, traži kroz Novi zavjet obrazac za glavne elemente religije, npr. ispravnu liturgiju (štovateljske aktivnosti i ispravan način vršenja tih aktivnosti), ispravnu organizacijsku strukturu za religiju s “ispravnim vodstvom”, ispravnu doktrinu ili učenje koje je sukladno religiji, nužni standard za ponašanje pojedinaca koji postaju članovi religije itd. Obraćenje na “kršćansku” religiju koje ne doseže preobraženje je iscrpljujuće i često vodi u osobno i demonstrativno poricanje Božje slave. Takvo “obraćenje” može dovesti do ponosa i arogancije, umjesto milosti i milosrđa. Često stvara duh optuživanja i osude umjesto prihvaćanja i opraštanja. Obraćenje bez preobraženja izražava se kroz strah i zastrašivanje umjesto kroz ljubav i pouzdanje. Može dovesti do očaja i beznađa umjesto radosti i mira. Obraćenje na “kršćansku” religiju, bez preobraženja, često rezultira poricanjem Božjeg aktivnog i osobnog djelovanja jer je naglasak na ljudskom djelovanju.⁹ Obraćenje na religijski sustav ili filozofiju života što se ne predaje aktivnom procesu obnove koju može učiniti samo Bog, osuđeno je na propast, jer preobraženje je *djelo*, doista pravo djelo koje čini i *jedino može* učiniti sam Bog (Filipljanima 2,13).

Preobraženje je toliko radikalno da mu jedino jezične slike mogu početi davati značenje. Isus je govorio o tome kao o “novom rođenju” - biti nanovo rođen odozgor (Ivan 3,3). Nikodem, vođa židovske religije, temeljene na slavnom Božjem Zakonu, nije mogao razumjeti ideju o “novom rođenju” kada ju je prvi puta čuo. I Isus i Pavao koristili su jednu ideju s tržišta robljem, otkupljenje. Kupljen, a zatim oslobođen. Međutim, jezična slika koja se najčešće koristi obuhvaća smrt i uskrsnuće. To je proces kroz koji pojedinac mora proći da bi se dogodilo preobraženje. Doživjeti Božju slavu je moguće samo ako pojedinac dopusti Bogu da riješi uzrok promašaja njegove slave, problem grijeha (Rimljanima 3,23). Isus je uzeo posljedice našeg grijeha i umro. Ta zamjena koja je otvoreno ponuđena i dana, mora se osobno prihvatiti vjerom. Međutim, Isusovo uskrsnuće mora se također prihvatiti. Bog nudi i omogućava život, uskrsnuti i preobraženi Isusov život, svakomu tko će ga primiti po vjeri. Isusova smrt nije jedina koja spašava. Božja

⁹ Upravo je to bio predmet kojim se Isus bavio kada je izrekao sud nad farizejima i učiteljima zakona u Mateju 23. Oni su se obratili na religiju koju su sami stvorili na temelju učenja Starog zavjeta i nastojali obratiti druge na tu istu religiju.

pravednost se vidi u tome što Isus prihvaća "plaću grijeha" (Rimljanima 6,23). Dar spasenja je više od oprostjenja. Zid grijeha koji odvaja od Boga je oprostjen i uklonjen. Bog u Kristu, kroz svoju smrt, omogućio je sve to. Odnos je obnovljen, ali postoji još i više od dara pomirenja. Obećani "život u izobilju" je integralni dio dara. Otac je podigao Isusa od mrtvih, da nikada više ne umre. On je živ i ponuda Evanđelja je da sudjelujemo u njegovu uskrslu životu (Rimljanima 5,9-10). Ako sudjelujemo u njegovoj smrti, možemo primiti i sudjelovati u njegovom životu. Ne samo da smo promijenjeni, nego smo i preobraženi na sam Kristov život.¹⁰

Preobraženje je čudesan događaj koji čini Bog kroz djelo Svetog Duha. Petar je obećao da ako se pokajemo i krstimo u Isusovo ime, primit ćemo dar Duha Svetoga (Djela 2,38), i započet je proces preobraženja. Pojedinci imaju ključni udio u procesu, a to je vjerovati Bogu slave da će održati svoje obećanje da će ukloniti prepreku, oprostjenjem grijeha i davanjem dara novoga života u Duhu Svetom. Naš udio je također da se pokajemo, da se "obratimo". Međutim, ne obraćamo se na sustav ili pravilo, nego osobi Krista. To je pitanje pouzdanja. Npreobraženi život pouzdaje se u sebe ili u slike koje osoba stvara. Npreobraženi pojedinac pouzdaje se u bogove koje je sam načinio i u proces za život koji on sam stvara. Pokajanje koje vodi do spasenja (preobraženja) je pouzdanje ili predavanje osobi, Kristu - njegovom procesu, njegovoj smrti i životu. Izraz "preobraženje" ne koristi se određeno za događaj rođenja. Međutim, Pavao piše "Dakle, je li tko u Kristu, nov je stvor." (2 Korinćanima 5,17 i dalje). Pišući crkvi u Kolosima, Pavao koristi jezičnu sliku smrt-život-smrt. Vjernicima je dana Kristova punina kada sudjeluju u događaju Evanđelja. Kao što je prije rečeno, Bog uklanja grešnu narav i čini ih živima s Kristom (Kološanima 2,6 i dalje). Kao što je sigurno da tjelesno rođenje donosi novi stvor na svijet, tako i "rođenje odozgo" donosi nešto potpuno novo na svijet u kojemu se novo rođenje događa.

Međutim, preobraženje je također čudesni *proces*, a taj proces vrši Bog kroz djelovanje Duha Svetog. To je proces rasta jer je to sudjelovanje u Isusovu životu. Sva živa bića rastu. Ako nema rasta, nema života. Budući da vjernici sudjeluju u Isusovom životu, kvalitete njegovog života počinju se izražavati u preobraženom životu. Isus je obećao, "Tko ostaje u meni i ja u njemu, taj donosi mnogo roda. Uistinu, bez mene ne možete učiniti ništa" (Ivan 15,5). U tom posljednjem govoru Isus je izjavio svojim apostolima da je nužno da ih on ostavi. To što je on bio s *njima*, nije bilo dovoljno da budu plodni. On mora otići da bi mogao biti u *njima* i da oni mogu biti u *njemu* (Ivan 13-17). Iako nisu razumjeli što im je tada govorio, nakon što je došao u osobi Duha Svetoga i ispunio ih, počeli su doživljavati i razumijevati ono što je obećao.

¹⁰ Pavao snažno potvrđuje proces u Galaćanima 2,20-21. Vjerom je omogućio da se proces preobraženja ostvaruje u njemu kada je sudjelovao u Evanđelju (Galaćanima 3,26).

Kao što događaj “novog rođenja” zahtijeva voljno sudjelovanje i odgovor pun pouzdanja, tako i neprestani proces preobraženja zahtijeva voljno sudjelovanje s Bogom slave. Svaki dio spasenja, koji uključuje preobraženje, doživljava se jedino aktivnim pouzdanjem u Boga. To aktivno pouzdanje uključuje osobno “sljedbeništvo” jer se preobraženje doživljava u odnosu. Isus je slavio Oca i Otac je slavio svoga Sina dok su živjeli taj proces u odnosu poslušnog Sina i Oca punog ljubavi (Ivan 5,17-30). Preobraženje na Isusovu sliku događa se u tom istom odnosu - poslušni i puni pouzdanja sinovi reagiraju na Oca punog ljubavi. U pouzdanju u Boga i njegovog Sina Isusovi sljedbenici izražavaju svoju poslušnost. Oni koji bivaju preobražavani ne slijede pravila ili neki obrazac. Oni slijede svoga učitelja i vođu koji ih vodi da budu sve više i više poput njega (Ivan 15,24-26).

Ljudski udio u procesu

Apostol je dvaput upotrijebio izraz “preobraženje” (Rimljanima 12,2 i 2 Korinćanima 3,8) baveći se idejom na koju se usredotočuje ovaj članak. Oba se “odnose na nevidljivi proces u kršćanima koji se događa, ili se počinje događati, već u vrijeme njihovih života sada” (Behm, 748). U oba odlomka Pavao određuje aktivnost u koju se vjernik mora uključiti da bi se proces preobraženja nastavio. Ni u jednom slučaju aktivnost ne proizvodi preobraženje. Jedino Bog može preobraziti, potpuno promijeniti ili nanovo stvoriti. No kao što dobro obrađivano, gnojeno i navodnjavano tlo stvara mjesto gdje biljke proizvode dobar plod, tako i život ispunjen poslušnošću i pouzdanjem proizvodi plod pravednosti - karakterne osobine koje odražavaju Božju slavu.

Kao što je ranije spomenuto, sva aktivnost vjernika je izraz vjere ili aktivnog pouzdanja. Ključan je objekt te vjere. Pouzdanje se mora staviti u Boga, kroz Kristovo otkupiteljsko djelo i stalno djelovanje životvornog Duha. On je uvijek objekt vjere pojedinca ako će pojedinac biti preobražen. No aktivna vjera u osobu uvijek ima stalni odgovor poslušnosti. Isus je rekao svojim učenicima da je ostajanje u njemu ključno za donošenje ploda. Zatim je rekao da ostati u njemu i njegovoj ljubavi uključuje “vršiti moje zapovijedi, kao što sam i ja vršio zapovijedi Oca svog te ostajem u njegovoj ljubavi” (Ivan 15,10).¹¹

Odlomak o preobraženju u Rimljanima 12 započinje odjeljak u kojemu Pavao govori o nekim praktičnim aktivnostima kojima je “pravednost Božja” prikazana u životu zajednice koja vjeruje, gdje židovski i poganski kršćani žive “po

¹¹ U 1 Ivanovoj 1,3-10 pisac iznosi ono što smatram komentarom na ovaj odlomak. Mora biti poslušnosti zapovijedima Isusa Krista, što je u oba konteksta zapovijed da ljubimo. Mora biti poslušnosti “riječi” Isusa Krista, što obuhvaća Kristova “životna učenja”, i također poslušnosti Isusovom “hodu”, što je određeno i oslikano načinom na koji se Isus ophodio s ljudima, pokazujući “slavu Božju”.

vjeri". Oni imaju "život Duha" u kojemu oni koji su pravedni po vjeri bivaju "suobličeni slici njegovog Sina". Oni "hodaju po vjeri" i žive uskrslim životom. To se nalazi u kontekstu u kojemu ih Pavao potiče da sudjeluju u Kristovoj žrtvi. Njihova žrtva ne proizvodi pravednost, već je izraz pravednosti koju su primili - pravedni, ljubavni, izobilni život JA JESAM. Oni trebaju živjeti stalni samopozrtvovni život ljubavi, prihvaćanja, podnošenja i opraštanja, jer su za to sposobni kroz Duha koji živi u njima.

Pavao poziva vjernike u Rimu da *znaju što* i da *znaju kako* činiti "što je volja Božja: što je dobro, ugodno i savršeno!" Koji je njihov udio? Ne smiju se suobličavati obrascu svijeta. To je odluka koju su donijeli kada su izabrali "smrt sebe" i "život Isusov". Kao rezultat toga, Bog je vjerniku dao novi um, "um Duha" (Rimljanima 8,5-17). Prilika koja pripada vjerniku jest da usmjeri svoj um i misli na zapovijedi, učenja i hod onoga koji je sada naš život. U toj vjerom ispunjenoj aktivnosti, on će nastaviti proces preobraženja.¹²

Drugi odlomak gdje Pavao određuje proces preobraženja je tekst iz kojega je potekao ovaj članak, 2 Korinćanima 3,18. Uloga koju odigrava pojedinac ovisi o prijevodu riječi *κατοπτρίζομενοι*. Ona se nalazi jedino ovdje u kršćanskoj literaturi. Pitanje je znači li ona "gledati nešto u ogledalu", stoga "promatrati", ili znači "odražavati kao ogledalo". Fee jasno postavlja pitanje, "tko vrši promatranje, ili mi svi motrimo Božju slavu i stoga smo preobražavani na istu sliku, ili s otkrivenim licima, kao davni Mojsije, odražavamo Božju slavu tako da je drugi mogu vidjeti" (Fee, 1994, 316).¹³ Ako je ispravno "promatrajući kao u ogledalu", tada naša uloga u procesu postaje jasna i vrlo poučna. "Uprimo pogled u Početnika i Dovošitelja vjere, Isusa" (Hebrejima 12,2). Ova vjerom ispunjena aktivnost dosljedna je nauci Isusa, Pavla i ostatku novozavjetnog materijala.

Budući da mu vjerujemo, slijedimo ga. Jedan prijatelj predložio je da osoba koja želi biti preobražena na Kristovu sliku treba provoditi vrijeme u Evanđeljima svaki dan. Svrha nije proučavati, nego hodati s Isusom i učiti od njega. Cilj nije otkriti pravila, nego čuti ga kako govori, ostati s njim. Nakon toga zadatak bi bio dopustiti mu da živi svoj život u životu vjernika. Pri takvom hodu vjernik bi sigurno vidio prilike da voli i služi poput Isusa. Možda taj proces zvuči prejednostavno za članak u teološkom časopisu, no proces preobraženja je predmet srca - može početi u umu, ali se mora izraziti u životnom djelovanju.

¹² Proširena rasprava o ovom odlomku, autora Gordona Feeja u *God's Empowering Presence [Božja osnažujuća prisutnost]*, str. 594-604, pruža poučnu pomoć. Postavljanje Rimljana 12 u širi kontekst Pavlove teologije o spasenju i Duhu, sprečava čitatelja da imperativne iz 12. do 15. poglavlja učini religijskim djelima "kršćanske" religije.

¹³ Fee iskreno predstavlja obje mogućnosti, pružajući podatke iz kojih čitatelj može donijeti svoju odluku. Vjerujem da su dokazi skloniji mogućnosti "promatrajući... kao u ogledalu".

Zaključak

Pisac Ivanova evanđelja zapisuje vrlo značajan događaj u završnim danima Isusove službe. Neki Grci došli su apostolima sa sljedećim zahtjevom, "Gospodo, htjeli bismo vidjeti Isusa." (Ivan 12,21). Upravo u tom kontekstu Ivan zapisuje Isusovu poruku o zrnju pšenice koje umire da bi proizvelo mnogo sjemena. Upravo u tom kontekstu Isus obećava častiti one koji umru s njim. Upravo u tom kontekstu Bog, Otac, obećava proslaviti njegovo ime.

Pojedinci u postmodernističkoj Europi ne vide gotovo ništa Božje slave u instituciji koja postoji za sebe ili u pojedincima koji traže vlastitu slavu. "Kršćanska" religija u mnogim svojim izražajima natječe se s drugim religijama za umove i srca ljudi. Bitka se vodi riječima, oružjem i bombama. Ljudi ne traže religiju, ali što je sa Slavom Božjom? U 21. stoljeću globalna politika potpuno je pomiješana s religijom. Preobraženje koje može ostvariti samo Isus, kroz svoj Duh, ponudilo bi zanimljiv kontrast. Novi zavjet potvrđuje da je on "isti jučer i danas i zauvijek". Ne čudi da su rane Isusove sljedbenike nazivali "kršćani" jer su izgledali poput svoga Gospodina. Pojedinci bi još uvijek željeli vidjeti Isusa. Bili bi iznenađeni da ga vide u životu pojedinca. Možda bi bilo pravo čudo da se preobraženje vidi u životu i djelovanju zajednice vjernika koja se naziva crkvom, a koja pripada Kristu i odražava sliku Kristovu. Jedino kroz proces preobraženja koji je obećao Isus i o kojemu je pisao Pavao, to će biti moguće.

Literatura

- Barrett, K. C. (1967), *The Gospel of St. John, An Introduction With Commentary and Notes On the Greek Text*, SPCK, London.
- Cook, W. Robert, (1984), "The Glory Motif in the Johannine Corpus" *Journal of the Evangelical Theological Society*, str. 291-298.
- Durham, John, (1987), *Exodus, Vol. 3*, Word Biblical Commentary, Waco, USA.
- Fee, Gordon, (1994), *God's Empowering Presence*, Hendrickson Publishers, Inc. Peabody, Massachusetts.
- Fry, E. (1976), "Translating 'Glory' in the New Testament" *Oct. Bible Translator*, str. 421-425.
- Gaffin, R. B. (1993), "Glory, Glorification," *Dictionary of Paul and his Letters*, IVP Press, Leicester, England, str. 348-350.
- Grdelidze, Tamara, (2003), "God, in Your Grace, Transform the World" Vol. 56. *Ecumenical Review*, str. 343-347.
- Kittel, Gerhard, (1968), δόξα, Vol. 2 *Theological Dictionary of the New Testament*, str. 233ff.

Laney, J. Carl, (2001), "God's Self-Revelation in Exodus 34:6-8" Vol. 158. *Bibliotheca Sacra*, str. 36-51.

Morris, Leon, (1971), *The Gospel According to John*, Eerdmans, Grand Rapids.

Ramm, Bernard, (1963), *Them He Glorified*, Eerdmans, Grand Rapids.

Ucko, Hans, (2003), "Full of Grace and Truth" Vol. 56. *Ecumenical Review*, str. 343-347.

Summary *To reflect the "glory of the Lord" is to experience a transformation into the likeness of Jesus. This essay is an exploration of how that is to be expressed in the life of the believer. The exploration includes a study of Exodus 34, John 1:14, and 2 Corinthians 3:18. Attention is given to the words and instruction of Jesus in the Gospel of John to his followers concerning their life in relationship to Him.*